

Kritik mot rektorn för Gullviveskolan i Gislaveds kommun för att ha hindrat en elevs spridning av flygblad

Beslutet i korthet: En elev tilläts inte dela ut flygblad med politiskt innehåll på sin skola. Flygbladet var undertecknat av ett politiskt parti och rektorn motiverade sitt beslut med att han hade rätt att neka utomstående tillträde till skolan för att där kunna sprida tryckta skrifter. Rektorn uttalade även att all information som elever ville dela ut på skolan skulle godkännas av honom.

Ledningen för en skola får hindra att tryckta skrifter sprids där, men bara om det sker av ordningsskäl. Då det i detta fall gällde en elevs spridning av flygblad på skolan saknade det betydelse att skolan inte är att anse som allmän plats.

Den omständigheten att flygbladet innehöll politisk information var avgörande för rektorns beslut att inte tillåta att det delades ut. Rektorns uttalande om förhandsgranskning kunde enligt JO i det sammanhanget inte uppfattas på annat sätt än som en begränsning av den grundlagsskyddade tryckfriheten. Rektorns agerande stod enligt JO alltså i strid med det förbud mot spridningshinder som ställs upp i 1 kap. 2 § andra stycket TF. För detta får rektorn kritik.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på rektorn BB, Gullviveskolan i Gislaveds kommun, för att han hade hindrat en elev att sprida flygblad. Han uppgav bl.a. följande: Den 31 augusti 2015 delade hans son CC ut flygblad på skolgården. Flygbladen hade rubriken "Bojkotta Israel" och delades ut till skolpersonal och klasskompisar. Klassföreståndaren skrev med anledning av detta, efter att ha varit i kontakt med rektorn, ett mejl till AA:s fru där han uppgav bl.a. att han hade förklarat för CC att han inte fick ta med sig flygblad till skolan fler gånger. Några ordningsskäl angavs inte, utan man refererade till det politiska innehållet i den tryckta skriften. Sedan beslutade rektorn att all information som eleverna ville dela ut på skolan först skulle godkännas av honom.

AA bifogade det aktuella flygbladet samt korrespondens per post och mejl från perioden den 31 augusti–9 september 2015 mellan honom och företrädare för skolan.

Utredning

JO begärde att Barn- och utbildningsnämnden i Gislaveds kommun skulle yttra sig över det som AA hade framfört i sin anmälan. Som sitt remissvar gav nämnden in ett yttrande som var undertecknat av skolchefen DD. I yttrandet anfördes följande:

Gullviveskolan är en F-6 skola belägen i Gislaveds tätort. Skolan har cirka 300 elever med en mångkulturell bakgrund och drygt 70 % av eleverna eller deras vårdnadshavare är födda utomlands. Skolan präglas av ett omfattande värdegrundsarbete. Respekt och tolerans är viktiga hörnstenar i skolans arbete.

Gislaveds kommun och rektor på Gullviveskolan kan bekräfta att anmälares beskrivning av händelseförlopp och vidtagna åtgärder i allt väsentligt överensstämmer.

Bakgrunden till rektors agerande har ingen grund i vilket budskap som har spridits. Rektor har i sammanhanget gjort en bedömning utifrån Skolverkets material om Politisk information i skolan, utgiven juni 2012. I denna uttalar "En skola är inte en allmän plats. Yttrandefriheten innebär inte någon rätt för enskild eller en grupp personer att få tillträde till en skola för att där sprida ett budskap. Det är skolan som bestämmer vem som får vistas i skolan. En rektor kan besluta att politiska partier inte ska få vistas på skolan eller sprida tryckta skrifter." JO:s ämbetsberättelse 2008/09 s 396. Orsaken till rektors beslut var att det utdelade flygbladet var undertecknat av ett politiskt parti och därför tolkningen enligt ovan.

I ett avseende medger Gislaveds kommun och rektor att tolkningen ovan kan vara motstridig då personen som delade ut flygbladen var en på skolan inskriven mellanstadieelev. Grunden för att rektor skulle kunna besluta att inte vilken person som helst har rätt att vistas på skolan kan sannolikt inte åberopas i detta fall. Kopplingen till flygbladet och organisationen som var utgivare är därför i sammanhanget mindre relevant.

Rektors ambition att ha ett likvärdigt förhållningssätt till alla eventuella organisationer, i enlighet med ovanstående uttalande från JO, kanske inte är applicerbart på en inskriven elev om inte aktiviteten i sig är påtagligt störande av ordningen.

Gislaveds kommun konstaterar att såväl regeringsformens 2 kap 1 § och tryckfrihetsförordningens 1 kap. 2 § ska respekteras.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet (2 kap. 1 § första stycket 1 regeringsformen, RF). Med yttrandefrihet avses frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Det skydd för yttrandefriheten som RF garanterar innebär att en myndighet inte får ingripa vare sig formellt eller informellt mot någon för att han eller hon har använt sig av sin grundlagsskyddade rätt att ge uttryck för sin uppfattning. Yttrandefriheten får endast begränsas genom lag (2 kap. 20 § RF).

Genom tryckfrihetsförordningen (TF) ges yttrandefriheten ett särskilt skydd. Av 1 kap. 2 § TF framgår bl.a. att en myndighet, eller annat allmänt organ, inte på grund av en skrifts innehåll får hindra skriftens spridning bland allmänheten

genom en åtgärd som saknar stöd i TF. Spridning av en tryckt skrift inom en skola anses enligt praxis utgöra spridning bland allmänheten. Begränsningar i denna spridningsrätt får alltså inte utan stöd i TF ställas upp på grund av skriftens innehåll. Däremot är det enligt praxis tillåtet med sådana ingripanden mot spridning med hänvisning till ordningsskäl.

JO har tidigare uttalat sig i frågan om skolors möjlighet att begränsa spridning av flygblad (se bl.a. JO 2004/05 s. 401, dnr 2112-2002).

Såvitt framgår av ingivna handlingar är flygbladet i detta fall en sådan tryckt skrift som omfattas av bestämmelserna i TF. Den fråga som jag har att pröva är om rektorn genom sina åtgärder har agerat i strid med det förbud mot spridningshinder som ställs upp i 1 kap. 2 § andra stycket TF.

Av utredningen framgår följande: Med anledning av att AA:s son CC, som var elev på skolan, hade delat ut flygblad med politiskt innehåll på skolgården förklarade klassföreståndaren för CC att han inte fick ta med sig flygblad till skolan igen. Klassföreståndaren, som först hade stämt av saken med rektorn och får anses ha agerat på hans uppdrag, skrev även ett mejl till AA:s fru och informerade om händelsen. I mejlet uppgav han bl.a. att skolan måste se till att upprätthålla en neutral ståndpunkt och att man inte kunde tillåta att ”politiska blad” spreds där. I det sammanhanget uttalade rektorn även själv att all information som utomstående och elever ville dela ut på skolan skulle godkännas av honom.

Som jag ovan har redogjort för får ledningen för en skola hindra att tryckta skrifter sprids där, men bara om det sker av ordningsskäl. Jag vill framhålla att en sådan begränsning av spridningsrätten blir förenlig med TF:s förbud mot spridningshinder endast om det sker enligt kriterier som inte har något som helst, vare sig indirekt eller direkt, samband med det tryckta materialets innehåll.

I remissvaret har nämnden inte ens påstått att det var av ordningsskäl som rektorn vidtog åtgärder. Nämnden har anfört att flygbladet var undertecknat av ett politiskt parti och att rektorn därför utgick från sin rätt att neka utomstående tillträde till skolan för att där kunna sprida tryckta skrifter. Den händelse som tas upp i anmälan gäller dock rektorns agerande för att hindra *en elevs* spridning av flygblad på skolan, vilket rektorn också var medveten om. Det förhållandet att skolan inte är att anse som allmän plats saknar därför betydelse i detta fall.

Nämnden har i sitt remissvar uppgett att rektorns agerande inte hade någon grund i vilket budskap som spreds med det aktuella flygbladet. Av den ingivna korrespondensen mellan AA och företrädare för skolan framgår dock att den omständigheten att flygbladet innehöll politisk information var avgörande för rektorns beslut att inte tillåta att det delades ut. Rektorns uttalande om förhandsgranskning av allt material som elever vill dela ut på skolan menar jag i det sammanhanget inte kan uppfattas på annat sätt än som en begränsning av

den grundlagsskyddade tryckfriheten. Jag anser alltså att rektorns agerande har stått i strid med det förbud mot spridningshinder som ställs upp i 1 kap. 2 § andra stycket TF. För det förtjänar rektorn kritik.

Ärendet avslutas.